

[0364] OER GYSBERTS ACHTSTE BRIEF OAN GABBEMA

It kostlike helpmiddel ta de bistudearring fan Gysberts *Rymlerye*, de *Oantekeningen*, dy't sa faek tsjustere plakken ophelderje of nij ljocht smite op plakken, dy't men al miende foar't forstân to hawwen, lit jin dochs noch wolris yn 'e stiik. Sa haw ik dêr omdôch in forklearring yn socht fan in rigel, dy't my grif fan bilang taliket foar it aerd fan de freonskip, dy't Gysbert oan Gabbema boun hat, de wurden nammentlik: "*It formeyts fen myn jeld, dy wille fen myn hert, de wollust fen mijn sinnen (so wol dy vijf uwttelijcke az dy twa ynnerlycke), wier for ick God tanckje*" yn it achtste brief fan de sawnde fan maeimoanne 1655.¹ Utsein de oantekeningen *wollust* = geniet, *sinnen* = sintugen en *wier* = hwer hat Brouwer dêr neat oer. En dochs, ha wy net allegear leard dat de minske fiif sintugen hat? As wy rekkenje dat Gysbert dêr de "fiif uwttelijcke" mei bidoeld hat, hoe moatte wy dan oan mei de „twa ijnnerlijke"? It is dúdlik dat de hearen medici hjir oan to pas komme moatte. Hoe tochten de lju yn 'e 17de ieu oer de sintugen? Men hat de yndruk dat der doetiids (yn forbân mei de foarútgong fan de medyske wittenskip?) frijhwat oer skreaun en spekularre is: sels yn'e skriftekennisse fynt men der de spoaren fan. Yn Jansen syn stúdzje *Gysbert Japicx' Lieten* (Drachten 1956) fine wy op side 33 opjown, dat yn Gastoldi syn „*Balletten Lustich om te zingen, en speelen, Met drie stemmen*", dy't lichtwol yn 1650 útkomd binne, fiif karilenen foarkomme „op de vyf Zinnen gerymt", wylst yn it lietboek *Nephtunis Zeewagen* (Leyden 1667) op s. 50 in *Meyliedeken op de vijf sinnen* stiet. It ûnderwerp wie yn Gysberts dagen dus aktueel, sa't liket. Mar hoe sit it mei dy twa inerlike sinnen? Soene de Gysbertskenners dêr har bitinken ris oer sizze wolle? Hat Gysbert oer dat thema faeks opfettingen hawn, dy't bisibbe binne oan dy fan 'e antiken? It is my bikend dat by de Alden en ek by de Arabyske folken ûngelyk oer dit ûnderwerp tocht waard; oer it tal sintugen wiene de learden it net iens. Wiene der ek skoallen,

dy't it op sawn sintugen hâldden? En as yn Gysbert syn dagen de opfetting, dat de minske sawn sinnen hie, net foarkaem, hwat dan? Soe er mei syn utering dan hwat oars bidoeld hawwe?

G. N. Visser.